

Богущ Алла Михайлівна

доктор педагогічних наук, дійсний член НАПН України,
професор кафедри теорії та методики дошкільної освіти
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна
E-mail: allabogush777@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5678-5455>
Researcher ID: P-6834-2019

Мовленнєво-етична підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти: понятійний глосарій

У статті позиціоновано реалізацію стратегічних цілей розбудови дошкільної освіти, визначених у змісті нового стратегічного документа «Візія майбутнього освіти і науки України» (МОН України, 2023), в якій зазначено, що Україна стоїть на порозі трансформацій. Війна, вимушена міграція, з одного боку, зазначено в тексті «Візії», глобалізація та євроінтеграція, з іншого – вимагають змін у підходах до освіти і науки, оскільки саме освіта має стати ключем відновлення надії і можливостей для майбутнього, допомогти людям знайти своє місце в нових реаліях (Лісовий, 2023). З-поміж основних пріоритетів майбутнього освіти і науки України зазначено таке: забезпечення гідних умов праці, справедливої оплати та можливостей для безперервного професійного розвитку вихователів, учителів, викладачів, науковців у процесі загального сталого розвитку освіти України (Візія, 2023). У рубриці «Візії» - «Дошкільна освіта» визначено стратегічні цілі її розвитку, зокрема, такі з-них: безпечне освітнє й інклюзивне середовище ЗДО; гнучка й оптимальна мережа різних типів надання освітніх послуг для дітей раннього й дошкільного віку; нова якість та підходи до підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації керівників ЗДО, підвищення їхньої кваліфікації та професійного зростання працівників сфери освіти дітей раннього і дошкільного віку. Досить важливими й водночас актуальними є операційні цілі (4.2 та 5.2), як-от: реалізація системи ДО на наукових доказових підходах та забезпечення гідних умов праці для працівників дошкільної освіти (педагогічного персоналу) та ін. (Візія МОН України, 2023).

Розкрито один із пріоритетних напрямів підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до мовленнєво-етичної діяльності відповідно своїх посадових обов'язків (вихователів, вихователів-методистів, керівників (директорів) ЗДО. Розкрито дефініції професійних категорій фахівців, як-от: вихователька, вихователь (-ка)-методист, директор (-ка) ЗДО та вимоги до їхніх посадових і професійних обов'язків щодо мовленнєво-етичного спілкування, використовуючи формули мовленнєвого етикету.

Ключові слова: дошкільна освіта, керівник (директор (-ка), вихователь (-ка), вихователь (-ка) – методист, педагогічна етика, мовленнєвий етикет, мовленнєво-етична підготовка, етикетність, культура мовлення, «Візія».

Вступ. Зазначимо, що натеper в Україні прийнято новий зміст Закону України «Про дошкільну освіту» (2024), затверджений Верховною Радою України, в якому зазначено, що дошкільна освіта є обов'язковим первинним складником системи неперервної освіти України, що забезпечує всебічний розвиток дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних психофізичних особливостей і культурних потреб.

Акцентовано на вихованні у дітей моральних норм, духовного здоров'я (ст. 6, 7 Закону), тобто Законом передбачено морально-етичне виховання та виховання у дітей мовленнєвого етикету.

Реалізація стратегічних цілей, зазначених у «Візії МОН України» та новому Законі України про «Дошкільну освіту», закономірно виникає потреба в оновленні Державних стандартів (від ЗДО до ЗВО) навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку, змісту, форм і засобів навчання у ЗДО різних типів та підготовки майбутніх фахівців (вихователів, вихователів-методистів, керівників ЗДО та ін.).

Одним із актуальних натеper напрямів професійної дошкільної освіти є мовленнєво-етична озброєність майбутніх фахівців на рівні молодших бакалаврів, бакалаврів, магістрів (вихователів, вихователів-методистів, директорів ЗДО та інших фахівців), що передбачено стратегічною ціллю «Візії», а саме:

– Освітня система має виховувати повагу до української мови та культури, формувати громадянську відповідальність і свідомість, добродієність, доброту та емпатію до оточення, повагу до гідності кожної людини, спадку української історії (Візія МОН України, 2023).

Реалізація змісту нового Закону України «Про дошкільну освіту» (2024 р.) вимагає оновлення насамперед категоріального апарату як загального поняття «дошкільна освіта», так і її складників: фах, посада, посадові обов'язки, сучасний професійний портрет фахівців, від яких залежить якість розвитку, навчання і виховання дітей, а також якість дошкільної освіти випускників її першої ланки, які мусять бути готові до нової соціальної позиції – учень, школяр із відповідно сформованою дошкільною освітньо-виховною зрілістю. Нові варіативні форми і зміст дошкільної освіти актуалізують, на наш погляд, оновлення передовсім мовленнєво-етичного напрямку підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти відповідно до їхніх посадових обов'язків. У статті позиціоновано сучасний меседж феномена «дошкільна освіта» і її складників, передовсім дієвих професійно-педагогічних працівників за їхніми посадовими обов'язками: керівник (директор(-ка)) ЗДО, заступник (-ця) директора ЗДО з навчально-виховної роботи (вихователь(-ка)) – методист ЗДО, вихователь(-ка) ЗДО та вимоги до їхньої мовленнєво-етичної підготовки.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є розкриття й характеристика провідних понять, які номінують професійні ролі (посадові й професійні) учасників освітньо-виховного процесу ЗДО на сучасному етапі, їхні посадові та професійні обов'язки. Одним із завдань дослідження є окреслення спільного і відмінного у професійній діяльності тріади, як-от: вихователь (-ка), вихователь(-ка)-методист, директор(-ка) ЗДО, а також висвітлити специфіку мовленнєво-етичної підготовки майбутніх фахівців (бакалаврів, магістрів) до мовленнєво-професійної і комунікативної діяльності у ЗДО.

Результати дослідження. Як засвідчили результати аналізу, в репозитаріях наукових бібліотек наявні численні дослідження за окремими складниками феномену «мовленнєво-етична підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти», зокрема досліджено такі напрями:

- Мовленнєва підготовка майбутніх вихователів (А. Богуш, Л. Березовська, Л. Калмикова, К. Крутий, І. Луценко та ін.).
- Комунікативно-мовленнєва підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти (В. Бадер, Л. Березовська, Т. Піроженко та ін.).
- Етична підготовка майбутніх педагогів (О. Горчакова, В. Малахов, Т. Сагач, І. Карапузова та ін.).
- Формування мовленнєвого етикету в майбутніх вихователів (О. Аматыєва, С. Хаджирадева) в умовах наступності дошкільної і початкової ланок освіти (М. Стахів, О. Пішик); мовленнєвий етикет у різних видах діяльності та спілкування (Л. Купіщенко, Т. Чечота, М. Копчак, Л. Лужецька, та ін.). Значна кількість наукових досліджень присвячено проблемі формування мовленнєвої культури майбутніх фахівців (А. Богуш, С. Додурич, І. Кардаш, І. Козинець, О. Карась, О. Хома, Л. Штома та ін.).

Професійна підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти була предметом дослідження багатьох учених (Л. Артемова, Г. Беленька, Т. Жаровцева, Е. Карпова, О. Листопад, Р. Хмельюк та ін.).

Як засвідчили результати аналізу досліджень учених, автори здебільшого визначають загальні поняття професійної підготовки майбутніх педагогів, мовленнєвий етикет та мовленнєву культуру майбутніх педагогів, не розмежовуючи їх специфіки за посадовими і професійними обов'язками.

Теоретичний аспект дослідження було спрямовано на з'ясування сутності дефініцій – складників загального феномену, «мовленнєво-етична підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти» з урахуванням їхніх професійно-посадових обов'язків (вихователів, вихователів – методистів, директора ЗДО).

Не порушуючи логіку викладу, звернімося передовсім до дефініції «дошкільна освіта», яку визначаємо як інтегрований, цілісний освітньо-виховний процес, спрямований на забезпечення різнобічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуально-психологічних та фізичних особливостей, мовленнєво-культурних потреб; формування у дітей морально-етичних норм поведінки, мовленнєвої культури та мовленнєвого етикету, набуття життєвого досвіду. Зауважимо, що дошкільна освіта в Україні (із 1990 р.) є обов'язковим первинним складником системи неперервної загальної освіти (Богуш, 2008: 237).

Чітка диференціація посадово-професійних обов'язків майбутніх фахівців дошкільної освіти спонукала розглянути специфіку професійно-фахових посад, як-от: вихователь(-ка), вихователь(-ка)-методист, директор(-ка) ЗДО. Центральне місце в освітньо-виховній роботі з дітьми дошкільного віку посідає професія і посада «вихователь(-ка) ЗДО».

Вихователь(-ка) закладу дошкільної освіти – високоосвічений педагогічний працівник, який працює у ЗДО з дітьми певної вікової групи раннього чи дошкільного віку; несе відповідальність за життя дітей, їхній якісний розвиток; здійснює індивідуальну і колективну освітньо-виховну роботу в групі, взаємодіє з батьками; має специфічну освіту, сформовані професійні компетентності за вимогами Державного

стандарту: «молодший бакалавр», є особистим прикладом (поведінка, мовлення, жести, міміка) для наслідування дітьми. Водночас вихователь(-ка) – є об'єктом методичної діяльності посадової особи – вихователь(-ки) – методиста ЗДО, який організовує освітньо-виховну і методичну роботу закладу дошкільної освіти, здійснює методичну допомогу безпосередньо вихователям закладу дошкільної освіти, організовує підвищення кваліфікації, педагогічної майстерності, педагогічної і методичної грамотності вихователів.

Вважаємо, що вихователь(-ка)-методист ЗДО – це висококваліфікована, професійно освічена, методично грамотна особистість, яка виконує роль *фасилітатора* (помічника) в організації освітньо-виховного процесу у ЗДО, спрямовану на досягнення високого якісного результату, її особистісні та професійні якості слугують прикладом для наслідування колективу вихователів.

Очолює ЗДО її керівник, посада якого набула змін щодо її найменування: від завідувача(-ки) до керівника(-ці) ЗДО, тобто директора(-ки), який здійснює загальне керівництво ЗДО.

Незалежно від посади всі педагогічні працівники (вихователі, вихователі-методисти і директор) зобов'язані володіти зразковою літературною українською мовою, тобто повинна бути сформована комунікативна україномовна мовленнєво-етична компетентність педагогічного працівника ЗДО, яку розуміємо як: цілісну, інтегровану здатність особистості фахівця дошкільної освіти використовувати лінгвістичні, психолінгвістичні, лінгводидактичні, педагогічні, етичні, народознавчі, фахові знання, вміння і навички відповідно до усталених норм і вимог української літературної мови у процесі спілкування з мовцями будь-якої категорії.

Вважаємо, що україномовна комунікативна мовленнєво-етична компетентність майбутніх фахівців дошкільної освіти містить сформованість таких її складників:

- етичність поведінки (педагогічний етикет);
- мовний етикет;
- мовленнєвий етикет;
- мовно-мовленнєва грамотність (українська мова);
- мовленнєва культура;
- мовленнєво-етичний портрет майбутнього фахівця дошкільної освіти, його професійний імідж.

Розглянемо більш докладно в позиціонованій статті перші два складники україномовної комунікативної мовленнєво-етичної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти, яка і є метою їхньої мовленнєво-етичної підготовки на факультеті дошкільної педагогіки і психології Південно-українського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського.

З'ясуємо передовсім дефініцію поняття «підготовка» у термінологічних джерелах та вченими, які тлумачать означений термін як «давати необхідний запас знань, передавати навички, досвід у процесі навчання та практичної діяльності» (Приходько, 2012: 127); формування відповідних знань, умінь і навичок забезпечує майбутнім фахівцям розуміння педагогічних явищ, їх внутрішніх зв'язків і можливість прогнозувати подальший розвиток вихованців (Литвиненко, 2005). Н. Ничкало «підготовку» розуміє як спеціально організований процес формування готовності до майбутньої діяльності, наявності компетенцій, знань, умінь і навичок, необхідних для успішної діяльності (Ничкало, 2000).

На нашу думку, підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти у ЗВО передбачає озброєння їх теоретико-методологічними знаннями з різних галузей майбутньої професійної діяльності відповідно до Державних стандартів, формування у них трудових функцій і компетентностей.

Особистість, як компетентна особа, повинна насамперед вирізнятися загальною етичністю поведінки у спілкуванні в будь-якому професійному середовищі, тобто бути обізнаною з педагогічним етикетом. Етичність, на нашу думку, це своєрідне випромінювання фахівцем норм і правил етичної поведінки.

З'ясуємо сутність понять «етика», «педагогічна етика» і «професійна етика». За словниками, етика: а) від грецького слова «етос» (місце перебування людини), надалі «звичай, норма поведінки, філософська наука про мораль (Петрушенко, 2009); «наука про мораль, її природу, структуру, особливості розвитку моральних норм і взаємовідносин між людьми в суспільстві, про те, як повинна поводитися людина у взаємовідносинах з іншими людьми, тобто «нормативна етика», взаємовідносини у професійній діяльності – «професійна етика» (Горчакова, 2004). Етично-моральні взаємовідносини людей у процесі спілкування вченими узагальнені за трьома категоріями, які й позначені відповідними словесними концептами, як-от: а) універсальні – добро, добродіє, справедливість, правдивість, чесність, любов, щастя; б) індивідуальні – обов'язок, честь, гідність, совість, достоїнство, самоповага; в) негативні – зрада, ненависть, заздрість, зло, неправда (брехня), злість, підлість (Малахов, 1996; Хоружа, 2008).

Зауважимо, що особливості морально-етичних норм у професійній діяльності вивчає професійна етика, яка визначає «морально-етичний кодекс» відповідної професії. Саме специфіка професійної діяльності «диктує» особистості нормативи її поведінки у процесі мовленнєвого спілкування з колегами,

які майбутній професіонал засвоює ще у процесі навчання у відповідному освітньому закладі (коледжі, інституті, академії, університеті).

У педагогічних освітніх закладах майбутні педагоги повинні засвоїти й оволодіти педагогічною етикою, тобто теорією професійної педагогічної моралі, наукою, яка «вивчає особливості моральної свідомості, моральної діяльності, моральних взаємовідносин у сфері педагогічної праці (Горчакова, 2004: 72).

Професійна етика пов'язує в цілісне морально-етичне нове утворення – симбіоз педагогічної етики і специфічних нормативів відповідної професії. У нашому випадку йдеться про професійно-педагогічну етику майбутніх фахівців (насамперед педагогів) дошкільної освіти, як-от: вихователів, вихователів-методистів, директорів-керівників ЗДО. Фахівці дошкільної галузі виконують особливу педагогічну місію, вони є першими громадськими, так би мовити, першопроходцями у формуванні особистості майбутніх громадян вільної і незалежної України. Отже, морально-етичний кодекс особистості педагога, фахівця першої ланки дошкільної освіти повинен охоплювати такі загальнолюдські якості, як: доброту, справедливість, чесність, доброзичливість, доброчесність, любов до дітей, повагу до їхніх батьків, гідність, совість, витримку у спілкуванні з дітьми, батьками, колегами по роботі, об'єктивність, толерантність, усталеність поведінки у процесі спілкування з різними категоріями мовців (дітьми, батьками, колегами, представниками адміністративних органів щодо педагогічних професій).

Одним із найважливіших складників професійно-педагогічної етики фахівця дошкільної освіти є мовленнєвий етикет, найбільш досліджений у педагогічних науках, який, у свою чергу, входить до складу більш загальних понять: «педагогічний етикет» та «мовний етикет».

Педагогічний етикет, за О. Горчаковою, це сукупність специфічних правил спілкування та поведінки людей, які професійно здійснюють навчання і виховання молоді, що сформувалися в педагогічному середовищі (Горчакова, 2004: 72). Вважаємо, що не можна виховати педагогічний етикет, якщо фахівець (педагог) не володіє на високому рівні літературною українською мовою, адже мова є основним засобом спілкування в людському суспільстві, «одна з атрибутних характеристик людського способу життя, вихідною формою спілкування, відображення морально-духовного світу людини, це оселя її буття» (Петрушенко, 2009). За словами О. Гончара, той, хто зневажливо ставився до рідної мови, не може й сам викликати поваги до себе (Гончар, 1967: 26), адже використання безграмотного «суржику» не тільки принижує особистість, а й є неприпустимим у професійній діяльності педагогів, які працюють з наймолодшими громадянами України – дітьми дошкільного віку.

Мовний етикет, за словником, національно специфічні правила мовної поведінки, які реалізуються в системі усталених формул і виразів, що рекомендуються для використання в різних ситуаціях увічливого контакту зі співрозмовником, зокрема під час привітання, знайомства, звернення до співрозмовника, висловлення подяки, прощання тощо. Кожна ситуація обслуговується в українській мові групою висловлювань, які нерідко утворюють синонімічні ряди: добрий день, здоровенькі були, будь ласка, прошу, до побачення, до зустрічі, прощайте тощо (Ганич, Олійник, 1985).

Мовний етикет, за А. Коваль, складна система мовних знаків, що спирається на моральні правила і вимоги, вказуючи на ставлення як до інших людей, так і до себе (Коваль, 1982: 125). На думку Н. Шарманової, мовний етикет є усталеними мовними комплексами, різновидом мовних кліше, які відтворюються мовцем автоматично на рівні підсвідомості й репрезентують національний мовний етикет (Шарманова, 2012).

За визначенням М. Стельмаховича, мовний етикет є «національним кодексом словесної добропристойності», складником культури спілкування кожної людини (Стельмахович, 1998). Л. Лужецька характеризує мовний етикет відповідно практичного його використання, а саме: як систему стандартних словесних формул, що вживаються у ситуаціях, безліч разів повторюються у повсякденні, мовець використовує готові словесні штампи у процесі мовлення, не створюючи нових. Авторка особливо наголошує на необхідності використання формул мовного етикету педагогами, професійна діяльність яких пов'язана з дітьми, учнями, здобувачами освіти (Лужецька, 2013).

Більш розлого пояснює функції мовного етикету Я. Радевич-Винницький у своїй книзі «Етикет і культура спілкування» (2001). Учений зазначає, що «етикетність спілкування» є більш функційною, оскільки охоплює комунікативну поведінку загалом (за межами стандартних етикетних ситуацій). Мовець, який користується вербальним і невербальним мовленням, виявляє ввічливість, тактовність, доброзичливість у ставленні до партнерів у спілкуванні, а може створювати враження про мовця як про людину невиховану, нетактовну за умови неформального використання правил мовного етикету (Радевич-Винницький, 2001).

Функцію реалізації формул мовного етикету виконує мовленнєвий етикет, який розуміємо як складник культури мовленнєвого, комунікативного спілкування, стандартизовані словесні формули мовлення і мовленнєвої поведінки в типових, однотипових ситуаціях (привітання, вибачення, зустрічі, подяки,

компліментів тощо), це спосіб побудови діалогу, розмови, бесіди відповідно до соціальної ситуації чи певного виду діяльності.

Засвоєння формул мовленнєвого етикету відбувається з раннього віку і продовжується в дошкільному віці в найбільш активний період мовленнєвої діяльності дітей. Успіх засвоєння дитиною формул мовленнєвого етикету багато в чому залежать від дорослих: батьків у сім'ї, вихователів у ЗДО, вчителів початкової школи. У цьому зв'язку на кафедрі теорії і методики дошкільної освіти було розроблено навчальну дисципліну за вибором здобувачів освіти «Мовленнєво-етичний кодекс фахівця дошкільної освіти», організовано конкурс студентських рефератів «Мовленнєво-етичний портрет фахівця дошкільної освіти».

Висновки. Реформування і модернізація освіти в Україні і зокрема, її дошкільної ланки, спрямовані на досягнення її високої якості, вимагає перегляду і модернізації змісту підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти, одним із напрямів якої є мовно-етична підготовка.

Перспективи дослідження: схарактеризувати всі складники мовно-етичної підготовки майбутніх фахівців ЗДО, розробити інноваційні методики формування у здобувачів освіти мовно-етичної готовності до професійної діяльності у ЗДО.

Література

- Бабич Н. Д. Культура фахового мовлення. навч. посібник. Чернівці: Книги – XXI, 2006. 496 с.
- Білоус М. Заговори, щоб я тебе побачив. Антисуржик: посібник / за заг. ред. О. Сербенської. Львів: Світ, 1994. С. 19–23.
- Богуш А. М. Методична робота в закладі дошкільної освіти. вид. Букаєв В.В. Одеса, 2022. 200 с.
- Ганич Д. І., І. С. Олійник. Словник лінгвістичних термінів. К.: Вища шк., 1985. 133 с.
- Горчакова О. А. Основи педагогічної етики. Навч. метод. посібник. Одеса, 2004.
- Енциклопедія освіти. за ред. В. Кременя. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
- Коваль А. П. Культура ділового мовлення. К.: Вища шк., 1982. 287 с.
- Кононенко В. Українська лінгвокультурологія: Навч. Посіб. К.: Вища шк., 2008. 337 с.
- Котигер Я., В. Чамлер. Педагогическая этика, Кишинев, 1984. 147 с.
- Лужецька Л. Мовний етикет і його роль у становленні мовленнєво компетентної особистості майбутнього вчителя початкових класів. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. 2013. С. 508–515. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsev_2013_2013_66
- Малахов В. А. Етика. К.: Либідь, 2001. 384 с.
- МОН України: Візія майбутнього освіти і науки України: Дошкільна освіта. К., 2023.
- Петрушенко В. Тлумачний словник основних філософських термінів. Львів: Львівська політехніка, 2009. 264 с.
- Стельмахович М. Український мовленнєвий етикет. *Дивослово*. 1998. №3. С. 20–21.
- Шарманова Н. М. Етнічна асоціалізація як основа лінгвокультурної інтеракції (на матеріалі мовних кліше). *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 9 : Сучасні тенденції розвитку мов*. 2012. Вип. 8. С. 175–178. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/Nchnpu_9_2012_8_32.pdf

Speech and ethical training of future specialists in preschool education: conceptual glossary

Bogush Alla

*Doctor of Sciences (in Pedagogy), Professor, full member of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine,
Professor of the Department of Preschool Education Theory and Methodology
State institution "Southern Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky", Odesa, Ukraine*

The article positions the implementation of strategic goals for the development of preschool education, as defined in the content of the new strategic document "A Vision of the Future of Education and Science of Ukraine" (MES of Ukraine, 2023), which states that Ukraine is on the verge of transformation. War, forced migration, on the one hand, is indicated in the text of "Vizii," globalization and European integration, on the other hand, require changes in approaches to education and science, since it is education that should become the key to restoring hope and opportunities for the future, helping people find their place in new realities (Lisovoy, 2023). Among the main priorities of the future of education and science of Ukraine is the following: ensuring decent working conditions, fair pay and opportunities for continuous professional development of educators, teachers, teachers,

scientists in the process of general sustainable development of education in Ukraine [Vision, 2023]. The section "Visions" – "Preschool Education" defines the strategic goals of its development, in particular, such as: safe educational and inclusive environment of RES; flexible and optimal network of different types of educational services for children of early and preschool age; new quality and approaches to the training, retraining and advanced training of the leaders of the ZDO, improving their skills and professional growth of employees in the field of education of children of early and preschool age. Quite important and at the same time relevant are operational goals (4.2 and 5.2), Such as: the implementation of the DO system on scientific evidence-based approaches and the provision of decent working conditions for employees of preschool education (teaching staff), etc. (Vision of the Ministry of Education and Science of Ukraine, 2023).

One of the priority directions of training future specialists of preschool education for speech and ethical activity in accordance with their official duties (educators, educators-methodologists, heads (directors) of preschool educational institutions) is revealed. The definitions of professional categories of specialists, such as: educator, teacher(-s)-methodologist, director(-s) of preschool educational institutions and requirements for their official and professional duties in terms of speech and ethical communication are revealed, using the formulas of speech etiquette.

Keywords: preschool education, head (director), educator, educator-methodologist, pedagogical ethics, speech etiquette, speech and ethical training, etiquette, culture of speech, "Vision".

References

- Babych, N.D. (2006). *Kul'tura fakhovoho movlennya [Culture of professional speech]*. Chernivtsi: Knyhy – KHKHI [in Ukrainian].
- Bilous, M. (1994). *Zahovory, shchob ya tebe pobachyv. Antysurzhyk [Speak up so I can see you. Antisurzhyk]*. Ed. O. Serbenska. Lviv: Svit, pp. 19–23 [in Ukrainian].
- Bohush, A.M. (2022). *Metodychna robota v zakladi doshkil'noyi osvity [Methodical work in preschool education institution]*. Ed. Bukaiev V.V. Odesa [in Ukrainian].
- Hanych, D.I., & Oliinyk, I.S. (1985). *Slovnnyk linhvistychnykh terminiv [Dictionary of linguistic terms]*. Kyiv: Vyshcha Shkola [in Ukrainian].
- Horchakova, O. A. (2004). *Osnovy pedahohichnoyi etyky [Fundamentals of pedagogical ethics]*. Odesa [in Ukrainian].
- Entsyklopediya osvity (2008). [Encyclopedia of Education]*. Ed. V. Kremen. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
- Koval, A.P. (1982). *Kul'tura dilovoho movlennya [Culture of business speech]*. Kyiv: Vyshcha Shkola [in Ukrainian].
- Kononenko, V. (2008). *Ukrayins'ka linhvokul'turolohiya [Ukrainian linguoculturology]*. Kyiv: Vyshcha Shkola [in Ukrainian].
- Kotyher, Ya., V. Chamler. (1984). *Pedahohycheskaya étyka [Pedagogical ethics]*. Chisinau [in Ukrainian].
- Luzhetska, L. (2013). *Movnyy etyket i yoho rol' u stanovlenni movlennyevo kompetentnoyi osobystosti maybutn'oho vchytelya pochatkovykh klasiv [Speech etiquette and its role in the formation of a linguistically competent personality of a future primary school teacher]*. *Ridne slovo v etnokul'turnomu vymiri – Native word in the ethnocultural dimension*. pp. 508–515. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsev_2013_2013_66 [in Ukrainian].
- Malakhov, V. A. (2001). *Etyka [Ethics]*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
- MON Ukrayiny: Viziya maybutn'oho osvity i nauky Ukrayiny: Doshkil'na osvita. (2023). [Ministry of Education and Science of Ukraine: A vision of the future of education and science in Ukraine: Preschool education]*. Kyiv [in Ukrainian].
- Petrushenko, V. (2009). *Tlumachnyy slovnnyk osnovnykh filosofsk'nykh terminiv [Explanatory Dictionary of Basic Philosophical Terms]*. Lviv: L'vivs'ka politehnika [in Ukrainian].
- Stelmakhovych, M. (1998). *Ukrayins'kyi movlennyevyi etyket [Ukrainian speech etiquette]*. *Dyvoslovo*. Vol. 3. pp. 20–21 [in Ukrainian].
- Sharmanova, N. M. (2012). *Etnichna asotsializatsiya yak osnova linhvokul'turnoyi interaktsiyi (na materialy movnykh klishe) [Ethnic antisocialization as a basis of linguistic and cultural interaction (based on the material of language clichés)]*. *Naukovyy chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya 9 : Suchasni tendentsiyi rozvytku mov – Scientific Journal of the Drahomanov National Pedagogical University. Series 9: Modern trends in the development of languages*. Vol. 8. pp. 175–178. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/Nchnpu_9_2012_8_32.pdf [in Ukrainian].

Accepted: May 15, 2024